

Eötvös Loránd Kollégium

Eötvös Esték

2012. 05. 15.

Két és félezer éves, mégis modern
Mit mond az ógörög költészet a ma emberének?
Mayer Péter

Homéros hasonlatai:

a) Athéné elhárítja Pandaros nyílvesszejét Meneláos elől

[Athéné] a hegyes nyílvesszőt félreterelte.

Bőréről úgy űzte el azt, mint hogyha gyerekről

űz el az **anyja legyet**, mikor édesen alszik a **gyermek**.

(Homéros: *Ilias* 4,129skk.)

b) Aias vonakodik visszahúzódni a harcból

Mint a **vetés mellől csökönyös szamarat** ha hiába vernek vissza fiúk, s botokat tördelnek a hátán, ám a szamar a kövér veteményt letapossa, s az ifjak bárha botokkal ütik, nem győzik mégsem erővel, s csak miután megtelt, tudják nehezen tovaűzni: éppígy Aiászt is, Telamón nagytermetű sarját, büszkeszívű trószok s több földről gyűlt segítők, pajzsközepét kelevézekkel döngetve, követték.

(Homéros: *Ilias* 11,559skk.)

Homéros hasonlatai:

c) a hős mint oroszlán

S köztük két legderekabb hős
összeakadt ama két had közt, mert küzdeni vágyott:
Aineiász Ankhíziadész meg a fényes Akhilleusz. (...)
Péleidész meg szemből kélt, mint vészes **oroszlán**,
melyet az egybefutott sok férfi, egész falu népe
vágy leteríteni, s **ő csak sétál**, megveti őket;
csak hogy amint egyik heves ifjú dárdahegyével
megdöfi, összehuzódik, torkot tát, foga mellett
tajték forr, s nagy erő mellében felnyög a szíve;
farkával mindkét csipőjét, bordaszegélyét
korbácsolja; **magát viadalra hevíti** dühében:
s tűzbe borult kék szemmel száguld: hátha lesujthat
ott valakit, vagy elől a tömeg közt ő maga hull el:
így küldötte erős és bátor lelke Akhilleuszt
nagyszivű Aineiász ellen viadalra rohanni.
(Homéros: *Ilias* 20,164skk.)

Homéros hasonlatai

– amikor a hasonlat önálló életet él?

d) Menelaos keresi a társát, Antilochost a harcban

Hát így szólt, mikor elment, szőkehajú Meneláosz,
mindenüvé pillantva szemével, mint **sas**, amelyről
mondják, legtisztábban lát valamennyi madár közt,
s bár magasan szállong, sose téveszt ürge **nyulacskát**,
mely fürtös ligetek sűrűjében búvik: azonban
rácsap a sas, megfogja hamar, s **elorozza a lelkét**.
Így forgattad két ragyogó szemedet, Meneláosz,
Zeusz-sarj, mindenüvé, haditársak nagy seregében,
hogy tán élve leled valahol Nesztór fiusarját.

(Homéros: *Ilias* 17,674skk.)

Archilochos:

Télephos-elégia (2005)

(2) ha azonban [egy sereg] erôs
isteni sorsnak engedve [fut meg],
(3–4) nem szabad ezt gyávaságnak
vagy hitványságnak nevezni. ...
igyekeztünk elmenekülni a harc elôl:
de hát van ideje olykor a
menekülésnek is:

(5–7) hiszen egykor az árkádiai
Télephosz is egymagában
megrettentette az argosziak népes
seregét, azok pedig nem viselkedtek
vitézül – ekkora félelmet támasztott
bennük az isteni végzet –,

(8–12) még ha dárdaforogatók voltak
is. A szépfolymú Kaikoszt pedig
eltorlaszolták az elesettek holttesteit,
a müsziai síkot nemkülönben, azok
pedig a kérlelhetetlen férfiú kezétôl
kaszabolva rohantak hanyatt-homlok
a hatalmasan-zúgó tenger partjára –
ők, a jólábvértes akhájok.

SZÉCHENYI TERV

(13–15) Örömmel ~~menekültek~~ jeli gyújtójáratú
hajóikra a halhatatlanok fiai és testvérei,
akiket Agamemnón harcolni vezetett a szent
Ilionba. (16) Akkor ôk utukat veszítvén
eltévesztették a kikötôt, (17) és Teuthrasz
kedves városánál értek partot. (18) ... harci
hévtôl lihegve maguk és ménjeik (19)
esztelenségükben nagy fájdalmat okoztak
lelküknek. (20) Azt gondolták ugyanis, hogy
a trójaiak magas kapujú városába érkeztek,
(21) valójában azonban a gabonatermô
Müszia széprögű földjét taposták.

(22) Héraklész pedig szembejött velük,
rárivallva bátorszívű fiára, (23) az ádáz harc
kérlelhetetlen hôsére, (24) Télephoszra, aki
akkor – rút futásra készítettvén a
danaoszokat – (25) egymagában verte vissza
ôket, kedvében járva apjának

Sapphó 58V („új Sapphó” egy kölni papiruszon 2004)

[?Tiszteljétek] az ibolyaö[l]ű [Múzsák] szép ajándékát, lányok,
[?és táncoljatok] a dalszerető, tisztahangú lant [szavára].

1-2

Egykor [zsenge] bőrömet [?birtokba vette] már az aggkor, a
hajam feketéből [fehérré vá]lt,

3-4

a [l]elkem elnehezült, s térdeim nem visznek (már), melyek
e[gy]kor könnyűek voltak a táncra, akár a szarvasgidáé.

5-6

Gyakran sóhajtozom emiatt, de hát mit tehetnék? Az ember
nem kerülheti el, hogy megöregedjék.

7-8

Mert e[g]ykor – így tartotta a hír – a rózsáskarú Éós is
szerelmében (...) a föld szélére vitt[e] Tithónost,

9-10

aki [sz]ép volt és fiatal, ám idővel ugyanígy megragadta őt az
ősz öregség, pedig halhatatlan hitvese v[o]lt.

11-12

